

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies primus et secundus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1866

§. III. S. Prudentii miracula, Besuæ patrata: translatio corporis Divionem, et
ejusdem ad Besuense monasterium reductio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73889](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73889)

ACCTORE
J. B.

consecramus. Ut autem præsens nostra restitutio futuris temporibus vigorem inviolabilem obtineat, et de cætero indebitam injustamque nesciat pati jacturam, manu propria roboravimus, fideliumque nostrorum subscriptionibus confirmari jussimus, successoribus nostris per sanctam et inextricabilem Trinitatem humiliter obnixque suggerentes, ut, quæ a nobis pie statuta sunt, ab illis inviolabiliter conserventur. Agrinus, sanctæ Lingonensis ecclesiæ humilis episcopus, in Christi nomine roboravi et signavi. Othertus, Præpositus et archidiaconus, signavi. Bernardus arch. sig. Madalgaudus diaco. sig. Isaac archid. sig. Emmarricus archid. sig. Euardus diaconus sig. Helgaudus presbyter sig. Arnaldus arch. sig. Fulculfus diac. sig. Albericus diac. sig. Acleuertus subd. sig. Vulleus subdiac. sig. Siquinus subdiac. sig. Josselmus acolitus sig. Gislerius acolit. sig. Ego Brantio, indignus presbyter, hanc restitutionem scripsi et dictavi n Id. Apr. Indict. viii *. anno ii regnante Odone rege; a morte Caroli Crassi, vel ipsius exauctorabile, anno 887 mense Novembri, ut volunt, facta: obiit autem mense Januario anni sequentis.

* lege vii

B
C
S. Prudentius in Burgundia cepit, ex quo Besuam ejus reliquæ delatæ fuerunt.

29 Quo loco S. Prudentii cultus sacer sæculo ix apud Burgundiones fuerit, colligi ex dictis potest; quam verosimiliter non parum auxere miracula admodum frequentia, quæ ad illius invocationem mox a translato ipsius Besuam corpore et deinceps, ut ex Charta Geilonis supra liquet, contigerunt, quæque Theobaudus tribus complexus est libris. Verum de his et sacri corporis translationibus agam § seq. : quo priusquam accedam, id præterea indicium non præteribo, Castellanus, verbis num. 3 transcriptis, indicare, S. Prudentium in diocesi Pictavensi cultum etiam sacrum obtinuisse. Quo tempore is cæperit, quo loco vigerit vigetæ, quibus denique in rebus is situs sit, nec Castellanus singillatim edixit, nec ego uspiam reperi. An Geilo forte S. Prudentii reliquiarum alicui Pictavensi ecclesiæ partem concessit, sicut a Vignierio dicitur cathedrali suæ ecclesiæ earum portionem imperitisse? Aut an eo translata postmodum, ut in vicum Villam Novam, de quo num. 59, aliquando fuere delatæ? Geilonem cellam quamdam, S. Prudentii dictam et in Pictavensi solo sitam, acquisivisse novi; at nondum sedem tunc Lingonensem adierat, ut liquet ex dictis de anno suscepti a Geilone episcopatus, et ex Joannis VIII Papæ diplomate anno 878 dati, monumentisque recentioris Historiæ abbatiæ S. Filiberti pag. 99 inserti; neque tum temporis S. Prudentius, de quo agimus, apud Pictavos aut Burgundiones notus cultusve fuisse videtur; ut adeo alterius hic, homonymi tamen mentionem fieri putem. Sed hæc monuisse sufficiat.

§ III. S. Prudentii miracula, Besuæ patrata : translatio corporis Divionem, et ejusdem ad Besuense monasterium reductio.

S. Prudentius varia miracula,

Ex quo Besuam S. Prudentii corpus allatum fuit crebris ille fulgere miraculis continuo cepit, quæ tribus Theobaudus, ut dixi, complexus est libris, quorum binos posteriores ipse concinnavit;

primum vero (alias secundum) anonymus, Besuensis item monachus Theobaudus antiquior, cujus lucubrationem Theobaudus fore transcriptit, et concinnatis a se duobus posterioribus præfixit. Docet id Theobaudus ad calem libri primi, a se compositi, hæc de libri secundi auctore inquires : Quantis autem quibusve ibidem, in basilica videlicet beatorum Apostolorum Petri et Pauli, virtutum coruscaverit radiis, a nescio quo nostratum satissimè expeditum sermone celebri effertur memoria, quæ etiam virtutum insignia in hoc Opere nostro dignum duximus inserere etc. Et iterum principio lib. 2 ita loquitur : In secundo nunc, quibus quantisque sese apud Besuam declaravit virtutibus, ut olim scriptæ sunt, assignare rationis ordo postulare videtur, fides autem rerum ipsarum ad primum referatur auctorem. Neque vero hic auctor ea, quæ de S. Prudentii miraculis prodiit exiguæ est auctoritatis, sive res ab illo scriptas, sive modum, sive qua scripsit, etalem consideres. Etenim miracula quidem paucorum annorum spatio patrata satis multa, sed in quibus nihil, quod aut incredibile, aut valde inusitatum, aut ad augendum miraculorum splendorem excogitatum videri debeat, auctor ille congestit. Scripsisse vero videtur sub annum 921 : exorsus enim a miraculis, quæ anno 883 contigerunt, cum ad annum 921 pervenit, finem scribendi fecit, ut nihil scripsit, cui non videatur fuisse æqualis vel suppar. His adde, quæ de antiquo admodum lucubrationis ejus apographo dicta sunt num. 9.

31 Porro miracula, quæ refert, commentatione non indigent : satis igitur habuero, pleraque ad annorum ordinem, quo contigerunt, revocasse : ac primo quidem anno 883 a mense Octobris usque ad 9 Novembris ejusdem anni contigisse videntur ea, quæ a num. 20 usque ad num. 23 enarrantur : quod enim num. 20 de Joanne opitione legitur, in ipsa S. Prudentii corporis translatione contigit; quod vero num. 23 de Flaverta legitur, media nocte Vigilæ S. Martini contigisse, ait anonymus. Quæ vero deinde sequuntur, vel anno 883 Novembri et Decembri mensibus, vel ante Pascha anni 884, hodierno annum computandi more, contigerunt : postremo autem contigit primo miraculum in puero Berionensis villæ, de quo num. 25, utpote factum in die Paraceves. Secundo, quod in Emesegaudo, utpote factum in Paschate, in diem 19 Aprilis tunc incidente; tertio, quod in Adisindi infantula, quod sub idem Pascha accidit; quarto, quod in Ermenaldo, factum die ascensionis Domini seu 28 Maii; quinto, quod in puella Glismode, factum 6 Junii; sexta, quod in puerulo Wlfranno, factum Pridie ante Vigiliam S. Joannis Baptistæ, cujus Nativitati dies 24 Junii sacer est; septimo, quod in Heldeverta, factum Dominico die ante Decollationem S. Joannis Baptistæ, qui eo anno fuit 23 Augusti; octavo denique, quod in viro Agnalays dicto (quod enim de Germinio subdit, extra ordinem refert) in Arleverta, Moringo, Agelia et Arisma ad eundem annum referenda videntur.

32 Sed ad annum 885 refer primo miraculum, quod in Gauselino num. 31 patratum dicitur, quicum, anno 883 vel sequenti ex supra dictis, alio jam fuisset a S. Prudentio affectus beneficio, ac propterea ejus servitio se addixisset, aliquanto post Besuensis sese subduxit, et anno abhinc secundo mutus effectus est, eodemque anno die 8 Augusti loquendi facultatem recepit, quæ ad annum 885 facile deducunt. Ad annum autem 886 refer,

A refer, quod num. 34 de *Wlfaida* habetur : contigisse enim illud anonymus scribit eo anno, quo feria 4 post Pentecosten concurrebat cum decimo quinto Kalendas Junii seu cum 18 Maii : anno autem 886 Pascha incidit in diem 27 Martii, Pentecoste in diem 15 Maii, ac proinde feria a Pentecoste 4 in diem 18 ejusdem mensis, nisi malis ad annum 897, quo in 27 Martii Pascha quoque incidit, id revocare. Ad suum igitur quodque annum revocatum est, quantum quidem per anonymum licuit, S. Prudentii miraculum ab anno 883 usque ad annum 886, spectata Theobaudi narratione, excepto uno alteroque, de quo id non ita tuto facere licuit. Alterum ex his habes num. 32 de Pallio altaris, a combustione servato, quod quidem miraculo anni 885 proxime subjungit; sed cum passim temporis ordinem anonymus servet, et hoc mense Augusto, pallii vero ab igne servati festo SS. Petri et Pauli seu 29 Junii accidisse scribat, suspicatus sum, an non forte id loco non suo retulerit : et vero Ms Divionense antiquum, id contigisse, ait, anno 898, Indictione 1, 3 Kal. Junii. Alterum vero occurrit num. 36, quod quidem miraculo anni 886 vel

B 897, in *Wlfaida* facta, subnectit, sed præmissis his verbis : Præterito vero tempore, quæ annum facti miraculi omnino dubium faciunt. Ceterum ab anno 898 usque ad annum 921 vix ullum miraculum S. Prudentii recensetur, præter unum, quod anno 921 die 23 Septembris, ad calcem libri II accidisse memoratur; et alterum, quo cæcum Divione S. Prudentii meritis visum divinitus accepisse, anonymus memorat, postquam ejus corpus in Divionensem S. Stephani ecclesiam translatum ac depositum fuerat; qua de translatione nunc agendum.

donec ob-
tinuas

33 Gallias ea tempestate assiduis incursionibus Normanni fatigabant; quibus cum solemnne esset in obviam quæque seu sacra seu profana igne ferroque sævire, coacti sunt locorum, ad quæ barbaris facilius expeditiorque patebat aditus, indigenæ tum sibi, tum Sanctorum reliquiis, quas pene se habebant, alibi præsidium quærere : itaque illorum maxime oppidorum delectus habebatur, quo vel barbarorum arma non existimabantur perventura, vel quæ validioribus munitis septa spem faciebant fore, ut, si forte vis hostilis ingrueret, repelli facile posset. Besua haud procul aberat Divio, munitissimum id temporis in Burgundia oppidum, cui cis Ararim, ut scribit Vignerius in *Chronico Burgundiæ*, Richardus præerat, qui a fortitudine bellica ingens sibi nomen compararat. Huc itaque sub annum 888 Besuenses monachi, dum pacatiora redirent tempora, S. Prudentii corpus intulerunt, ut quidem Theobaudus ait, qui, dum translatus eo sancti Martyris reliquias narrat, et anonymo sibi prælucenti plura addit de suo, varia narrationi suæ tunc temporis gesta inserit; sed ita ut ex his nonnulla nec veritati, nec antiquis illorum temporum scriptoribus consona videantur. Priusquam Theobaudi verba adducam, quædam huc facientia ex illis delibabo, ut liceat, quæ vere et contra quæ falso scripserit.

Normanno-
rum sub finem
seculi IX

C 34 Id vero constat in primis, Normannos sub finem sæculi XI non raro armis tentasse Lutetiam Parisiorum : sed et aliis non paucis Franciæ Galliæque urbibus infestos fuisse, ex antiquorum scriptorum testimonio compertum habetur. *Annales Fuldenses* ab anno 882 ad 887 continuati tom. VIII *Scriptorum Rerum Gallicarum* pag. 46 sic habent ad annum 886 : Mense Februarii

exercitus Orientalium Francorum missus est contra Nordmannos in Galliam juxta Parisios consistentes. *Adduit paulo infra* : Interea Sigifrid cum magna multitudine Nordmannorum cæteris, qui ibi residebant, auxilium laturus venit, ac Christianis magnum intulit metum. Unde imperator perterritus, quibusdam per Burgundiam vagandi licentiam dedit, quibusdam plurimam promisit pecuniam, si a regno ejus statuto inter eos tempore discederent. *Iidem Annales ab anno 883 ad annum 901 continuati tom. mox citato pag. 50* : Post Pascha, habito generali Papiæ conventu, imperator per Burgundiam obviam Nordmannos in Galliam, qui tunc Parisios erant, usque pervenit. Occiso ibi Henrico Marchensi Francorum, qui id tempus Niustriam tenuit, rex, parum prospere actis rebus, revertitur in sua. *Annales Mettenses eodem tom. pag. 66 ad annum pariter 886* : Nortmanni a Lovon recedentes, Sequanam ingrediuntur, et Parisiis applicantes castra ponunt, et civitatem obsidione claudunt : contra quos imperator Heinricum ducem cum exercitu vernali tempore dirigit; sed minime prævaluit.

AUCTORUM
J. B.

35 Quod vero de Burgundia, per Normannos tunc vastata, supra ex *Annalibus Fuldensibus* relatum est, innuunt et *Mettenses* his verbis : Post hæc imperator, Galliarum populos perlustrans, Parisiis cum immenso exercitu venit, ibique adversus hostes castra posuit : sed nihil dignum imperatoria majestate in eodem loco gessit. Ad extremum concessis terris, et regionibus, quæ ultra Sequanam erant, Nortmannis ad deprædandum, eo quod incolæ earum sibi obtemperare nollent, recessit et recto itinere in Alamanniam perrexit. *Jam itaque Parisiensem civitatem anno 886 seu 887 obsessam, eodemque Burgundiam habemus a Normannis fuisse vastatam. Utrumque iterato fecere anno 888, si modo ad illum annum iidem Annales proxime citati recte loquuntur* : Eodem anno Nortmanni, qui Parisiorum urbem obsidebant, miram et inauditam rem non solum nostram, sed etiam superiore ætate fecerunt. Nam cum civitatem inexpugnabilem esse pensassent, omni virtute omnique ingenio labarare cæperunt, quantenus, urbe post tergum relicta, classem cum omnibus copiis per Sequanam sursum possent evehere, et sic Hionnam fluvium ingredientibus, Burgundiæ fines absque obstaculo penetrarent. Civibus autem omni instantia prohibentibus ascensum fluminis, naves per siccum plus quam duorum passuum millibus trahunt; et taliter declinato omni periculo, iterum eas Sequanæ fluentis immergunt. Et post paululum Sequanam relinquentes, Hionam, ut disposuerant, et sub omni celeritate navigantes, Senonis applicuerunt : ibique castris positus, per continuos sex menses eandem urbem obsidione claudunt, totamque pene Burgundiam rapinis, cædibus ac incendiis demoluntur.

E
per Gallias
provincias

F

36 Dixi supra, Si modo ad illum annum (888) iidem Annales recte loquuntur : quæ enim ibidem referuntur, anno 886 contigisse videntur, ut ex ipsis *Annalibus Mettensibus* colligi potest : nam ad annum 889, a Nortmannis denuo Parisiensem civitatem oppugnatam, aiunt : ad annum vero 890, non quarto, ut alias dicere debuissent, sed tertio id contigisse tradunt. Per idem tempus, inquit, Nortmanni, a Matriona fluvio exeuntes, Parisiis revertuntur : et quia omnimodis descensus fluminis per pontem prohibebatur, tertio castra locant, et iterato certamine præ-

irruptiones,
de quibus non
admodum
accurate

AUCTORE
J. B.

prædictam urbem impugnant. Eadem tamen verbis iisdem, ad eundemque annum Regino habet, qui tum temporis vivebat. Paulo aliter Annales Vedastini: secundum hos prima Parisiensis obsidio capta anno 885 et ad sequentem protrahitur, quo et Senonensem civitatem, relicta Lutetia, obsidisse Nortmannos aiunt. Anno 887 Parisios regressi tributum exegere et Burgundiæ partem populati sunt. Anno 888 Meldas ceperunt; sequenti vero rursus Parisios regressi sunt, et more suo Burgundiam igne ferroque vastarunt. Vedastinis Annalibus consonat Chronicon de Gestis Nortmannorum eodem tomo Scriptorum Rerum Gallicarum pag. 95 et duabus seqq. Mabillonius in Annalibus Benedictinis primam Parisiensem obsidionem ad annum 886 refert, secundam ad annum 889, tertiam ad annum 890. Pagi in Criticis primam pariter ad annum 886, num. 8. Regressos vero Nortmannos anno 887 scribit num. 4 ad eundem annum, et rursus ad annum 888, num. 8. Sed secundo obsessam ad annum 889, num. 3. Denique tertio obsessam ad 890, num. item 3.

Theobaudus
loquitur,

37 Ut ut hæc sese habeant, Theobaudi verba, quibus eadem narrat, nonnulla continent, quæ cum recitatis modo auctoribus sive antiquioribus, sive recentioribus, non facile componas. Anno vero, inquit, ab Incarnatione Domini octingentesimo octogesimo septimo, ultimo Karolo puero, filio Ludovici imperatoris, regnante in Francia. Odone autem, filio Roberti Andegavorum comitis, tutore regni, Normannorum gens effera, immensis exercituum collectis copiis, Franciam ingrediuntur. Jam enim prius Parisiacam urbem post septem annorum obsidionem captam et vastatam, Rothomagum, Ebroas, Bajocas et cæteras Neustriæ civitates atrociter depopulati fuerant. Tunc vero Belvacum, Carnotum, Meldis, Milidunum solo tenus evertebant, totas longe lateque, nullo penitus obsistente, pervagantur Gallias, rapinis, incendiis, ferroque cuncta pessumdantes. Carolus Crassus diem suum obiisse anno 888 mense Januario, habent Annalium Fuldensium continuatio altera, et Annales Mettenses, eodemque in ejus locum Odonem elegerunt Franci secundum Annales Vedastinos, Chronicon de Gestis Nortmannorum, et Reginonem. Fuertine Odo regni Francici tantummodo tutor, an vere rex, non inquiri. Certe non ante annum 888 sive in regem, sive in regni Francici tutorem electus fuit; quod si post mensem Aprilis contigerit, ut inquit Labbe in Concordia Chronologica, in cuius diem septimum eo anno Pascha incidit, certe Theobaudus auctoribus mox citatis hoc loco adversatur. Ad hæc Parisiensem civitatem plus vice simplici vel obsidione cinctam vel certe excursionibus Nortmannorum fuisse tentatam, qui relata modo scriptorum monumenta legerit, non revocabit in dubium: at ab anno 883 usque ad annum 887 aut sequentem ne sufficiens quidem spatium reperiet, ut septem annorum obsidione premi poterit. Multo minus eo temporis spatio captam fuisse a Nortmannis, putabit, cum ejus obsidiones vel pretio redemptas, vel frustra fuisse tentatas, ibidem leget.

sub annum
888, ut qui-
dem Theobau-
dus

38 Idem tamen ex parte habet et Hugo Flaviniacensis, cujus Chronicum in annum 1102 desinit, sic inquit: Carolus ergo adeptus imperium, postquam Nortmannos, qui Parisios septem annorum obsidione attriverant, sibi subdidit, (imo cum illis pacem et quidem indecoram pepigit) obiit anno Incarnationis Domini 888,

Indictione 4, pridie Nonas Octobris, anno imperii sui 4; verius anno imperii sui octavo, pridie Idus Januarii. Eodem sæculo, quo Hugo Flaviniacensis fuit, scripsit Theobaudus. Sed quorsum ista Theobaudus? Quia, inquit, tunc sanctissimi corpus Prudentii Divioni propter metum eorum (Nortmannorum) translatum longis temporum illic permansit anfractibus. Annus translationis apud Labbeum expressus est 887; sed malim annum 888; primo quia Theobaudus num. 40, S. Prudentii corpus anno 921 nono Kalendas Octobris Besuam relatum, scribit, postquam annis 33 Divione permanserat; a nono autem Kalendas Octobris anni 888 usque ad eundem Octobris diem anni 921 anni excurrunt integri 33. Secundo, quia translationem illam contigisse ait, cum jam Odo Francorum rex, vel Francici regni saltem tutor constitutus erat, quod ante annum 888 non accidit.

39 Eundem quoque annum (888) signat auctor Chronici Besuensis tom. 1 Spicilegii Acheriani pag. 326 et duabus seqq., cujus verba, quod varias Besuensis monasterii clades atque ipsam

et Chronici
Besuensis
auctor

etiam corporis S. Prudentii aliorumque Sanctorum translationem, et subinde quidem distinctius, memorant, huc transcribere est visum: Circa idem fere tempus (meminerat ante anni 891 obitus Geilonis episcopi) secundum quod scriptum est, risui nostro dolor admixtus est, et extrema gaudii nostri luctus occupavit. Nam venientibus per Franciam in Burgundia Nortmannis, monasterium istud Besuense penitus contigit desolatum iri. Et cum septies, inveniamus, locum istum a perfidis Christianis seu a paganis violatum atque destructum, hæc ultima destructio non immerito a nobis emphatice dicitur « Desolatio » desolationum. » Dicamus igitur, sicut in antiquis membranulis nostris vix recolligere potuimus, quomodo et a quibus sexies devastatum sit, ut tandem ad hanc ultimam et atrocissimam desolationem paulo latius disserendam accedamus. Prima vice a Christianis per intestina bella, qui hunc locum invadentes abstulerunt inde cum aliis rebus etiam omnes cartarum auctoritates: unde jam in præcedentibus aliquantulum mentionem fecimus. Alia vice a Vandalis, perfidis paganis. Tertia vice a Sarracenis, quando Augustidunum civitatem destruxerunt, anno ab Incarnatione Domini 831 Fertur etiam, una vice a monachis hunc relictum fuisse locum ob metum cujusdam morbi, qui hanc vastabat regionem. Quarta vice tempore Remigii, fratris Pipini regis, Magni Caroli patris, per quamdam feminam, nomine Angla, cui prædictus Remigius hunc locum donaverat: unde et nos in superioribus mentionem fecimus. Cujus rei ordinem, qui plenius nosse desiderat, ad eam descriptionis narratiunculam recurat. Sed et hoc sciendum, quod ex hoc tempore usque ad domnum Albericum, qui hunc locum reparavit, ab ordine monastico penitus cessavit.

40 Jam vero dicendum est de illa ultima desolatione (unam e sex prioribus omisit) quæ non solum huic loco obfuit, verum etiam totam Franciam ipsis Nortmannis vastantibus, neque usquam Francis tutam resistendi firmitatem reperientibus, multa Sanctorum corpora Divioni castro invecata sunt, eo quod firmissimum et inexpugnabile videretur, quorum quædam postea sunt relata, quibusdam ibi remanentibus, alia sunt ad alia loca translata. Delatum est a Suesionis corpus beati Medardi episcopi. Delatum

voluit;

es v

A est a Taruanensibus corpus beatissimi Silvini eorum episcopi. Nostri quoque patroni, beatissimi Prudentii, corpus eodem delatum et in basilica beati Stephani collocatum, multis annis permansit. Tandem Deo nobis propitio, paceque reddita, beatissimi Prudentii corpus inde delatum, et beati Silvini corpus cum beata Anglia, ejus familiarissima, nobis a Deo donatum. Sicque factum est, ut, cum hujus loci protectionem principaliter habeat cum Paulo princeps Apostolorum Petrus, unum ipsius exornet latus beatissimus martyr Prudentius, alterum cum venerabili Anglia beatus Silvinius episcopus. Aliquantisper protelavimus desolationis nostrae narrationem, nolentes silentio contegi, qualiter nobis, qui putabamur nostro Patrono desolati, postmodum a Deo sint pro uno duo procurati. Nunc ad ea, quae omisimus, redeamus.

sed certius forte ex anonymi antiquioris mente

41 Audientes hi, qui hic erant monachi, Nortmannorum adventum, quidam timore poenae ac mortis se occultaverunt, quidam ad alia monasteria demigraverunt. Nec mirum, quoniam qui hic remanserunt, gladio interfecti sunt, quorum nomina haec sunt: Ayrmannus monachus, Genesis monachus, Beraldus monachus, Sifardus monachus, Rodeo monachus, Ansuinus presbyter, Adalricus puerulus. Hi omnes, pro Christo pie jugulati talionem Deo reddentes, sacrificium Deo effecti sunt anno ab Incarnatione Domini 888. *Nolim quidem affirmare omnia, quae hic Chronici Besuensis auctor scribit, eodem anno 888 contigisse: rationes enim non desunt, ob quas S. Medardi Divionem translatio usque in annum 901 differatur, uti apud Papebrochium tom. II Junii part. 1, pag. 97 videre est. Et Bollandus tom. III Februarii pag. 27 translationem S. Silvini ad Divionense castrum anno 881 videtur asserere. At anno 888, quo monachos Besuenses, qui suo in monasterio remanserant, a Normannis occisos ait Chronici Besuensis auctor, ab iis, qui Nortmannorum metu fuga sibi consuluerunt, fuisse ablatum ac Divionem deportatum, tum ex jam dictis, tum ex rerum temporumque adjunctis verosimile quidem apparet: sed Ms. Divionensi, atque adeo anonymo antiquiori, si quidem illud incorruptum sit, contrarium: quo teste, ad annum usque 898 S. Prudentii corpus (vide num. 32) Besuæ remansit, ut secundum anonymum translatio illa anno 898 vel 899 contigisse videatur.*

anno 898 vel 899.

42 Neque vero anonymi haec assertio a rerum tunc gestarum temporumque adjunctis minorem, quam Theobaudi verisimilitudinem trahit: nam etsi anno 888 devastatum a Normannis Besuense canobium fuerit, jam inde tamen ab anno proxime insequenti rursus inhabitatum fuisse a monachis, ex Agrimi Charta, num. 27 et seq. recitata, conficitur. Porro ingentem Burgundis metum anno 898, vel certe 899 a Normannis fuisse incussum, necesse est, quo illos Richardus, Burgundiae dux, prope Argentolium in pago Tornodorensi ingenti praelio adortus, fudit. Sic enim ad illum annum apud Labbeum tom. I Bibliotheca librorum Mss. pag. 285 Chronicum Andegavense, ex codice canobii Vindocinensis excerptum: Praelium factum est a Richardo duce contra paganos in pago Tornodorensi apud Argentolium cum victoria et caede paganorum. Vero autem fit admodum simile, monachos tum Besuæ superstites, imminentiibus Burgundiae Normannis, S. Prudentii reliquias, quod forte anno 888 non fecerant, acceptae tum cladis memores, Divionem

transtulisse, ut adeo nihil admodum urgeat, ut, relicto anonymo, Theobauda adhaerendum sit. Anonymus quidem aequae ac Theobaudus S. Prudentii corpus anno 921 Besuam reductum scribit; sed quot annis ibidem permanserit, silet: dixit Theobaudus annis 33; verum fortasse de suo: sicut et alia multa in anonymum hic videtur commentatus. Ceterum de S. Silvano et Anglia a chronographo Besuensi memoratis ex citato Bollandi pag. 28 obiter observa, Silvanum quidem a Gualtheroto, diocesis Lingonensis reliquias enumerante, Tarbensem episcopum perperam dictum, qui, si non Taruanensis episcopus fuerit, certe in districtu Taruanensi versatus aliquanto tempore, ibique mortuus est: Angliam vero, alias Aegliam, Gallice Ognies dictam, fuisse Adalsquari uxorem, Siccidis virginis matrem, feminam quidem, olim forte cultam ut Sanctam, sed cujus jam cultus obsoleverit.

43 Vignerius in Chronico Besuensi pag. 68 Besuenses reliquias Divionem translatas et ejusdem loci monachos a Normannis occisos, scribit, anno 891. Verba ejus sunt: Eodem (Agrino) cathedram (Lingonensem) occupante, nempe anno 891 Besuenses monachi metu Nortmannorum omnia devastantium sacra tutelarium suorum lipsana Divionem transtulere.... Interim sacrilegi praedones Besuam spoliaverunt, et Dei famulos, ibi repertos, in odium sine dubio religionis trucidarunt. Ita ille, forte quod in Chronico S. Benigni Divionensis (vide tom. I Spicilegii Acheriani pag. 418) verbis, quibus a Normannis Belvacum, Meldos, Melidunum et Carnotum captae narrantur, et Odo Francorum rex constitutus fuisse, subjiciantur: His temporibus Incarnationis Christi octingentesimus nonagesimus primusolvebatur annus: sed perstringuntur eo loci, quae a morte Caroli Crassi usque ad annum 891 contigerunt; ut hinc annus determinatus rei cujuscumque, quae ibi narratur, et translationis reliquiarum S. Prudentii haberi nequeat, licet Chronici Besuensis auctor, qui Chronici S. Benigni verba non raro transcribit, eorumdem urbium a Normannis captarum meminerit, ac mox S. Prudentii reliquiarum translationem enarret; quippe qui et ipse diversis temporibus gesta in unum congerat.

44 Erat tunc temporis Besuensibus abbas Vualcadus, qui dispersos monasterii sui monachos, abeuntibus Normannis, brevi collegisse videtur, cum Agrini, seu Agrimi, Lingonensis episcopi, Charta, qua hic Besuensibus, quod ante Geilo dederat, nuper autem Vualtarius invaserat, vindicavit, data sit, ut supra num. 28 et seq. vidimus, anno insequenti seu 889, in eaque Gualcaudus abbas praefati monasterii Besuæ cum confratribus suis monachis episcopum adisse legantur. Scribit quidem Chronici Besuensis auctor (Joannes Monachus, ut apparet, cujus mentio habetur in Epitaphio Stephani abbas pag. 658) de Abbatum Besuensium successione in hunc modum pag. 531: Defuncto autem Vualcaudo abbate, Vualcadus successit, sed isto obeunte, Galcaudus successor efficitur, sed et isto defuncto, successit abbas nomine Milo, postmodum Matisconensis episcopus. Unde videri posset Galcaudus, tertio hic loco memoratus, tum Besuensibus praefuisse: verum locus hic insignem corruptionem videtur passus, idemque abbas Vualcaudus ob varietatem nominis ab imperito interpolatore in duas tresve personas distractus. Consule potius Chartam de Luco pag. 516

AUCTOR
J. R.

illius corpus
Divionem
translatum
fuit:

E

F

unde sub abbate Besuensi
Vualcaudo

et

AUCTORE
J. B.

relatum fuit
Besuam

et seq., in qua Vualcaudo Vuarinum, Vuarino Teutbertum successisse reperies; ut Vualcaudo Warinus, Galcaudo vero substituendus sit Teutbertus, cui tandem Milo successit.

45 S. Prudentii corpus Divionem delatum in ecclesia S. Stephani Protomartyris juxta hujus altare depositum fuit, ibique mansit usque ad annum 924, ut legitur in Actis num. 43. Idem legitur quoque in Chronico Besuensi pag. 531, quod ita habet: Defuncto igitur Agrimo episcopo successit Vuarnerius episcopus. Hic, petentibus monachis hujus cœnobii, beatum Prudentium martyrem retulit de Divione, cum innumerabilibus clericis diversi ordinis a plebe innumerabili utriusque sexus cum honoris tripudio susceptus est. Denique monachis prædicti cœnobii cum infinito populo eminus a monasterio ei obviam occurrentibus, cum immensis laudibus receptus est anno Verbi Incarn. Divini 921, 9 Kalen. Octobr. die, id est, 23 Septembris. Id ipsum tamen Chronicum laudantes Gallie Christianæ auctæ scriptores tom. IV, col. 514 Besuam S. Prudentii corpus relatum aiunt, die quidem mox memorato, sed anno 922; quod et ante ipsos Vignerius fecerat in Chronico Lingonensi pag. 71: Sed utriusque a vero aberrant; quod ita conficio. Gotselmus Vuarnerio, Lingonensi episcopo, successit anno 4 Roberti, Francorum regis; ex chronographo Besuensi pag. 532: Robertus autem (Odonis, supra memorati, frater) regnavit a mense Junii anni 922 usque ad Junium anni 923. Gotselmus igitur anno alterutro Vuarnerium e visis sublatum in cathedra Lingonensi excepit. At Vuarnerius ex Necrologio San-Benigniano, ut ipsi Gallie Christianæ auctæ scriptores col. 515 referunt, obiit 14 Kalendas Augusti, seu die 19 Julii. Vuarnerius itaque vel Roberti regnum non vidit, vel, si vidit, ea illius regni parte obiit, quæ in annum 922 incidebat. Porro vero, si anno 921 vel 922 (cum ex dictis anno 923 obire non potuerit) obiit, et mense quidem Julio, qui anno 922 S. Prudentii martyris corpus die 23 Septembris Besuam potuit retulisse? Ex quibus fit, ut hac in re a Besuensi chronographi verbis, anno 924 S. Prudentii ad Besuense monasterium relationem assignentis, discedere non sit necesse.

anno 921

46 Itaque Gallie Christianæ novissimæ scriptoribus assentior, Vuarnerium ante annum 923 e visis abuisse, contra ac Vignerius scribit: verum anno 922 Septembri mense S. Prudentii corpus Besuam reduxisse, illis itidem non dederò; uti nec id, quod itidem addunt, nempe anno 922 Robertum regem fuisse in prælio Suesionensi occisum; quod anno 923, mense Junio contigisse, dixi num. superiore. Verba eorum, seu potius unius ex illis, sunt: Succinit et Chronicum S. Benigni, cum Gotzelini electionem factam ait, superstate Roberto rege, qui, et ex ipso, uno tantum anno regnavit, et re ipsa anno 922 cæsus est. Cæsum anno 922 fuisse Robertum, si quidem id a Chronographo Benigni dictum volunt, non video, qui id ex illius verbis possit extundi, qui tantum ait, Robertum, postquam regnavit anno uno, Suesionicis in campis trucidatum fuisse. Efficitur vero aliunde, ad annum 923 referri id oportere. Ita enim Frodoardus in Chronico Remensis ecclesie ad annum 922. Robertus itaque rex Remis apud sanctum Remigium ab episcopis et primatibus regni constituitur. Heriveus Remorum archiepiscopus obiit tertia die post consecrationem Roberti regis, scilicet sexto Nonas Julii, id

est, die secunda ejusdem mensis. Ad annum vero 923 ait: Robertus vero, armatis his, qui cum eo erant, (sub urbe Suesionica, ut præmittit) contra (Carolus Simplicem, qui Robertum sibi rebellem inopinato aggrediebatur) processit, commissoque prælio, multis ex utraque parte cadentibus, Robertus quoque rex, lanceis perfossum, cecidit, die, ut paulo ante dixerat, Dominica; quæ, teste Odoranno in Chronico S. Petri Vivi Senonensis, erat 17 Cal. Julii seu dies 15 Junii; quod anno 923 congruit, quo littera Dominicalis erat E. Sed pauca, quæ de S. Prudentii Besuam reductione dicenda supersunt, expeditiamus.

47 Qua via seu modo S. Prudentii corpus Besuam reductum fuerit, quid id temporis actum sit, pluribus verbis Theobaudus disserit; ego rem omnem compendio tradam. Jam annis triginta et amplius S. Prudentii corpus in S. Stephani templo Divione remanserat, cum Besuenses monachi Guarnerium, Lingonensem episcopum, adiere, ac multis precibus egerunt, ut is sibi S. Prudentii corpus restitui a Divionensibus juberet. Paruit his quidem Pontifex; at Divionenses id ægre habuit: itaque diœcesani sui præsulis jussis specie tenuis obtemperaturi, dolum fabricati dicuntur hujusmodi. Erat penes illos S. Silvini corpus e Belgio illuc olim delatum; quod Besuensibus monachis, quasi S. Prudentii esset, ad monasterium suum devehendum dederunt. Latuit fraus per dies aliquot; at his elapsis, Guarnerio, Divione tunc versanti, in sonno apparuit S. Prudentius, dolum detexit, monuitque, ut se Besuam perferri curaret, quod Divionensibus, licet incitis, sua tamen auctoritate extorsit. Recte ergo, summoque omnium ordinum plausu et pompa solemniori exceptum est Besuæ S. Prudentii corpus anno, ut diximus, 921, nono Kalendas Octobris, seu die Septembris vigesimo tertio. Eorum, quæ de Divionensium fraude, oblatoque Guarnerio cælesti visione Theobaudus narrat, penes ipsum fides esto: solebant enim illius ætatis scriptores, aliquid miri (vere, an falso?) rebus maxime suis non raro affundere. Miraculum unum aut alterum, quod ex anonymo Theobaudus refert, interim contigisse, nihil commentationis indiget. Itaque ad librum tertium miraculorum S. Prudentii, qui Theobaudum, perinde ac primus, habet auctorem, progredior.

§ IV. Variæ Besuensis monasterii vicissitudines, reliqua S. Prudentii miracula, quibus nonnulla ad sacrum ejus cultus spectantia adjunguntur.

Theobaudus, anonymi vestigiis insistens, S. Prudentii miraculis, quæ ab anno 1116 usque ad annum 1124 contigerunt, enarrandis librum tertium destinavit; at, quæres, nullane ab anno 921 usque ad annum 1116 miracula S. Prudentii edidit? Haud equidem id affirmare ausim, licet miracula eo temporis spatio, quod inter utrumque annum interceptum fuit, ab illo patrata invenerim nusquam; sed potius suspicor, ea litteris non fuisse consignata, ut fieri calamitosis temporibus et relaxatis religiosæ disciplinæ institutis

Post annum
921 Besuenses